

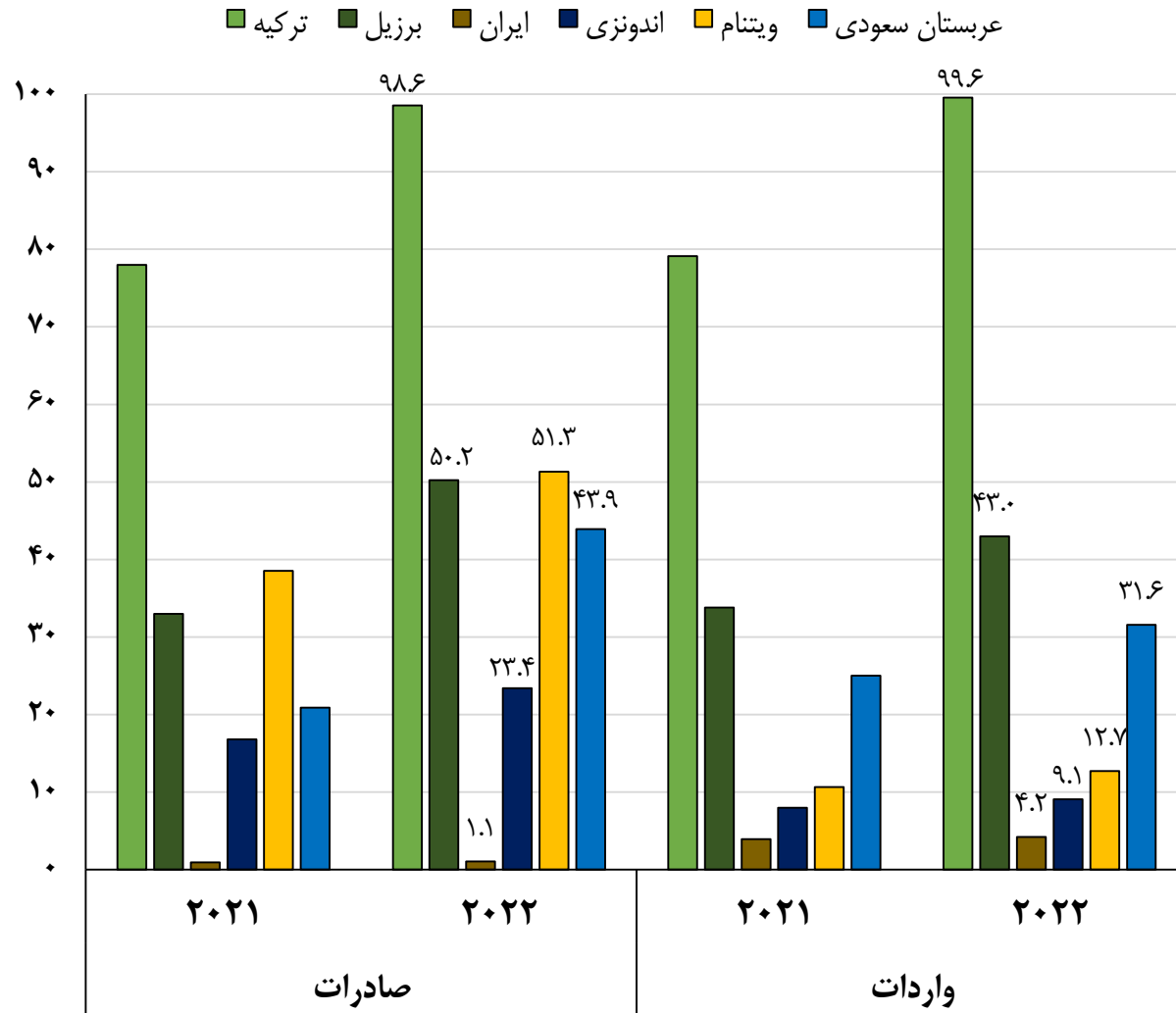
تجارت کالایی با اتحادیه اروپا ۲۰۲۱-۲۲

مقایسه عملکرد ایران با اقتصادهای
عربستان سعودی - ترکیه - اندونزی - ویتنام - برزیل

- در این گزارش تجارت کالایی ایران با اتحادیه اروپا (۲۷ کشور) طی سال‌های اخیر و با استفاده از داده‌های مرکز آمار این اتحادیه بررسی، و با تجارت مشابه کشورهای عربستان سعودی، ترکیه، برزیل، اندونزی و ویتنام مقایسه شده است.
- مقاصد و مبادی مهم تجاری ایران در رابطه با اتحادیه اروپا از دیگر موضوعاتی است که در این گزارش هم از منظر تغییرات ارزشی و هم تغییرات مقداری (تجارت واقعی) به آن مورد بررسی قرار گرفته است.
- بخشی از مطلب به روند صادرات کالاهای نفتی ایران به این اتحادیه طی بازه دو ساله اخیر اختصاص یافته که مقایسه با برخی کشورهای صادرکننده نفتی و غیرنفتی نیز در این بخش آورده شده است.
- به ترکیب کالاهای مبادلاتی ایران با اتحادیه اروپا طی بازه زمانی مورد بررسی نیز در این گزارش اشاره شده و در بخش پایانی، سه نکته مهم در قالب جمع‌بندی اطلاعات قبلی در رابطه با وضعیت تجارت ایران با این اتحادیه ارائه شده‌اند.

تجارت کالایی با اتحادیه اروپا - میلیارد یورو

• تجارت کالایی ایران با اتحادیه اروپا در سال ۲۰۲۲ هم در حوزه صادرات و هم واردات با افزایش ارزش همراه بود. واردات کالایی ایران در سال مزبور از اتحادیه اروپا حدود ۴.۲ میلیارد یورو بود که نسبت به سال ۲۰۲۱، حدود ۶.۴ درصد رشد داشت. صادرات کالایی ایران هم در سال ۲۰۲۲ اگرچه افزایش حدود ۱۳۴ میلیون یورویی داشت و به حدود ۱.۱ میلیارد یورو رسید، ولی افزایش مزبور به دلیل اندک بودن، موجب ارتقای معنادار سطح صادرات کالایی ایران به این اتحادیه نشد. تراز تجاری ایران با این اتحادیه در سال مورد بررسی، منفی ۳.۱ میلیارد بوده که نسبت به سال ۲۰۲۱، تضعیف شده است.

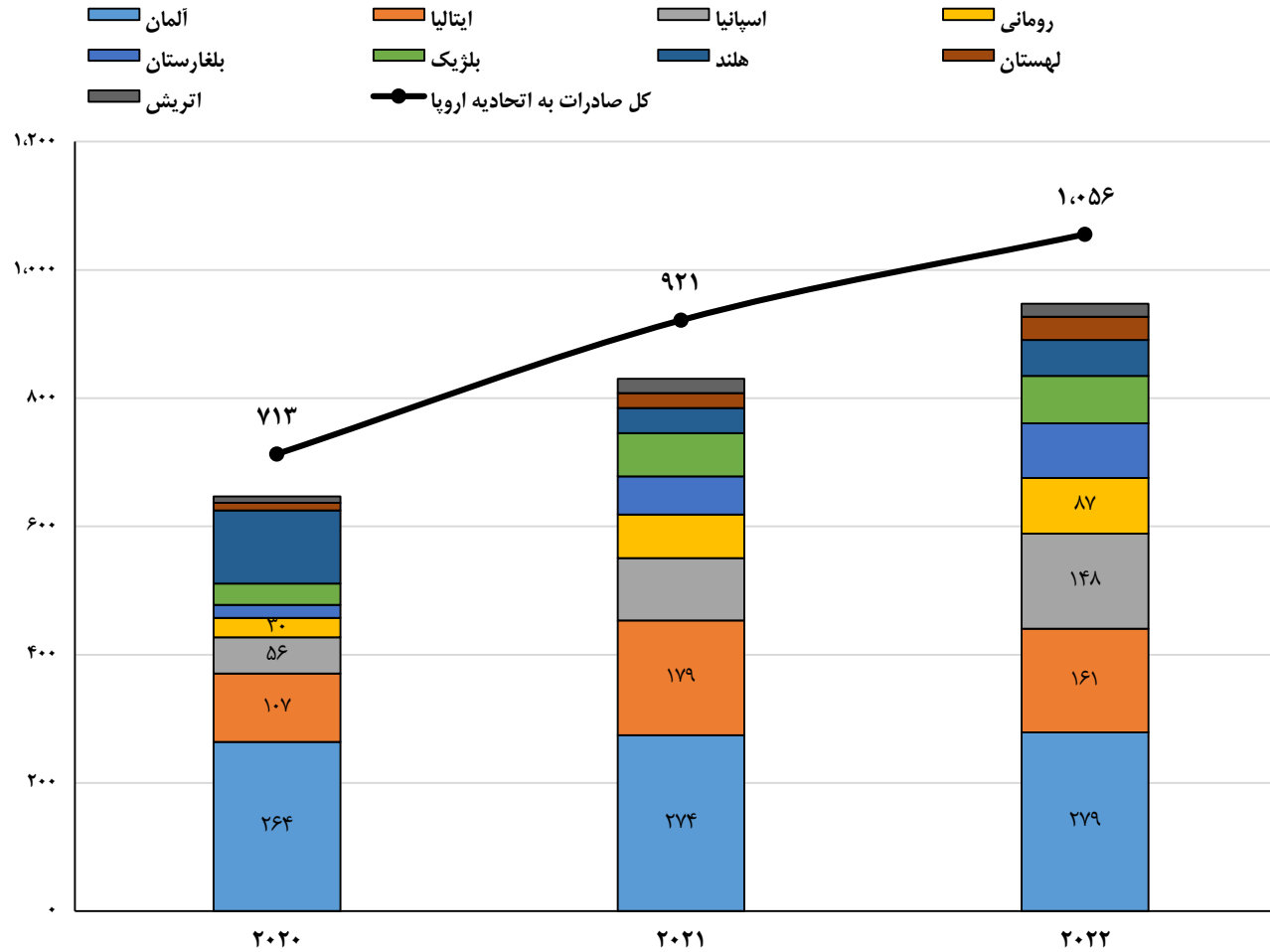
• برخلاف ایران، تجارت کشورهای ترکیه، عربستان سعودی، برزیل، اندونزی و ویتنام با اتحادیه اروپا هم در بخش صادرات و هم واردات رشد قابل توجهی را در سال ۲۰۲۲ تجربه کردند. صادرات ترکیه به این اتحادیه در سال ۲۰۲۲ با افزایش بیش از ۲۰ میلیارد یورویی، عربستان سعودی با افزایش ۲۳ میلیارد یورویی، برزیل با افزایش ۱۷ میلیارد یورویی، ویتنام با افزایش ۱۲.۸ میلیارد یورویی و اندونزی با افزایش ۶.۶ میلیارد یورویی همراه بود که به مراتب بیشتر از رشد ۰.۲ میلیارد یورویی ایران در همین مدت است.

• واردات کشورهای منتخب نیز در سال ۲۰۲۲ در مقایسه با واردات ایران از اتحادیه اروپا هم از منظر سطح و هم از لحاظ میزان افزایش، از عملکرد بالاتری در مقایسه با سال ۲۰۲۱ برخوردار است. مقایسه صادرات با واردات کشورهای منتخب در سال ۲۰۲۲ نشان می‌دهد که تراز تجاری اقتصادهای ویتنام، اندونزی، عربستان سعودی و برزیل با اتحادیه اروپا در سال ۲۰۲۲ مثبت و به ترتیب برابر با ۳۸.۶ میلیارد یورو، ۱۴.۳ میلیارد یورو، ۱۲.۳ میلیارد یورو و ۷ میلیارد یورو بوده در حالی که تراز تجاری ترکیه حدود منفی یک میلیارد یورو بوده است.

صادرات به تفکیک مقاصد / ارزش

ارزش صادرات کالایی ایران به اتحادیه اروپا - میلیون یورو

- بررسی تفکیک صادرات کالایی ایران به اتحادیه اروپا بر حسب مقاصد عمده طی سه سال اخیر نشان می‌دهد که تغییر قابل توجهی در ترکیب مقاصد صادراتی ایران با استثنای کاهش سهم برخی مقاصد مانند هلند، صورت نگرفته و تقریباً روند عمومی صادرات به تفکیک مقاصد عمده نیز مشابه کل ارزش صادرات، افزایشی است.

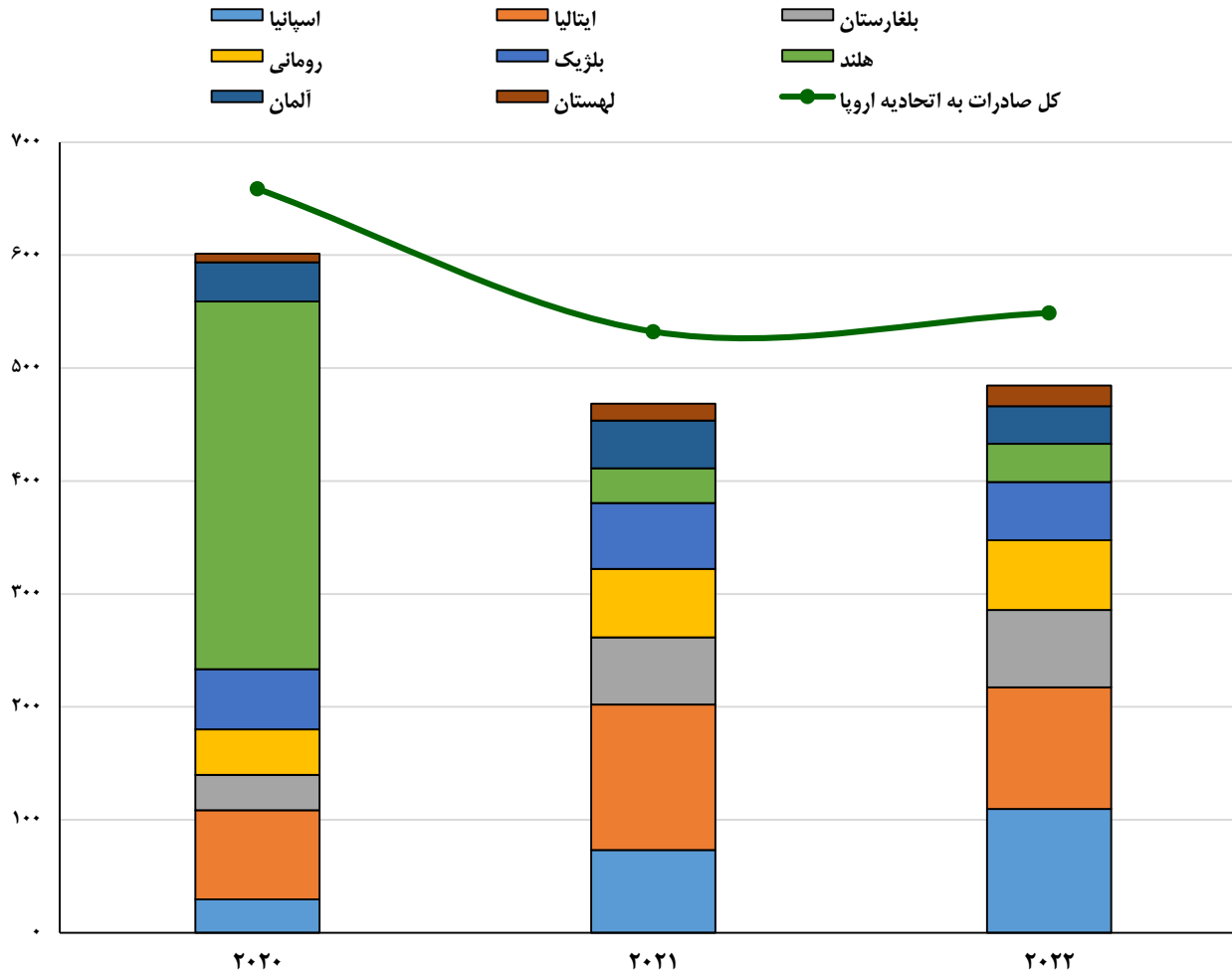
- کشورهای آلمان، ایتالیا، اسپانیا و رومانی چهار مقصد اصلی کالاهای صادراتی ایران با سهم ۶۴ درصد از کل ارزش صادرات را در سال ۲۰۲۲ تشکیل می‌دهند.

- بالاترین رشد ارزشی صادرات ایران در سال ۲۰۲۲ نسبت به سال قبل در میان مقاصد منتخب، مربوط به کشورهای اسپانیا (۵۲.۲ درصد)، لهستان (۵۱.۵ درصد)، هلند (۴۴ درصد) و بلغارستان (۴۳ درصد) و کمترین رشد نیز مربوط به کشورهای ایتالیا (منفی ۹.۸ درصد) و اتریش (منفی ۷.۸ درصد) است.

صادرات به تفکیک مقاصد / مقدار

میزان صادرات کالایی ایران به اتحادیه اروپا - هزار تن

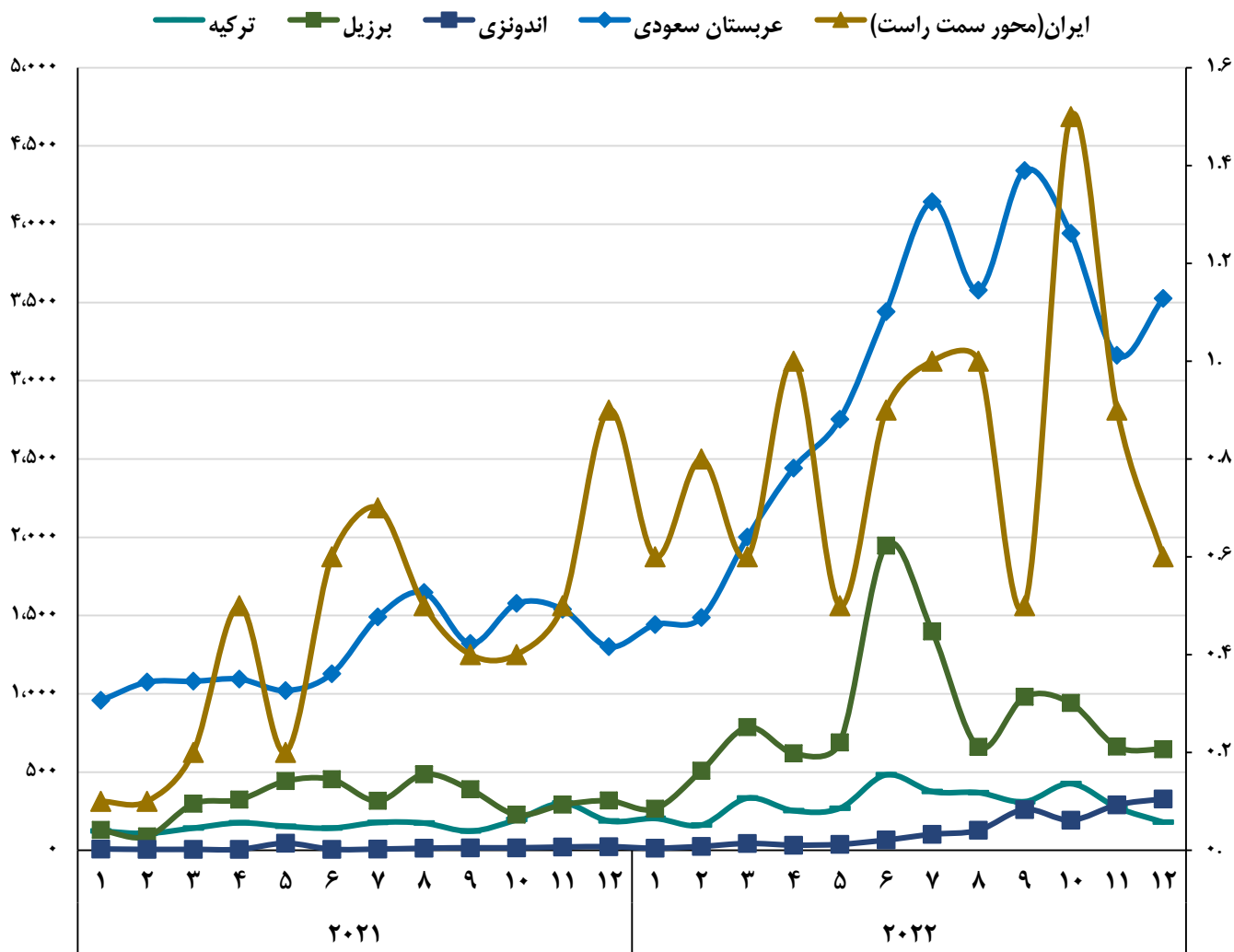
- بر خلاف ارزش، روند عمومی مقدار صادرات کالایی ایران به اتحادیه اروپا طی سه سال اخیر، کاهشی بوده است. مقایسه روند صعودی ارزش با روند نزولی مقدار صادرات ایران به این اتحادیه، موید این است که انتفاع ایران طی مدت مورد بررسی صرفاً از محل افزایش میانگین قیمت‌های صادراتی و نه رشد حجم صادرات حاصل شده است. متغیر حجم صادرات به دلیل آن که به نوعی معرف تغییرات حقیقی صادرات است، از اهمیت بیشتری در تحلیل تجارت برخوردار است.

- با وجود روند کاهشی اشاره شده در بند قبلی، مقدار صادرات کالایی ایران به اتحادیه اروپا در سال ۲۰۲۲ نسبت به ۲۰۲۱ حدود ۳ درصد افزایش یافت و به حدود ۵۴۹ هزارتن رسید و با وجود رشد مزبور، مقدار صادرات ایران در سال ۲۰۲۲ در سطحی کمتر از صادرات ۶۵۹ هزارتنی در سال ۲۰۲۰ قرار گرفت.

- با وجود افت مقدار کل صادرات کالایی ایران به اتحادیه اروپا، در میان کشورهای بررسی شده، مقدار صادرات به کشورهای اسپانیا (۴۹.۸ درصد)، بلغارستان (۱۵ درصد)، هلند (۹.۵ درصد) و رومانی (۲ درصد) در سال ۲۰۲۲ نسبت به ۲۰۲۱ افزایش داشته است. در همین بازه زمانی، بیشترین افت مقداری صادرات ایران مربوط به مقاصد کشورهای آلمان (منفی ۲۱ درصد)، ایتالیا (منفی ۱۶ درصد) و بلژیک (منفی ۱۲ درصد) است.

روند ماهانه صادرات کالاهای نفتی به اتحادیه اروپا - میلیون یورو

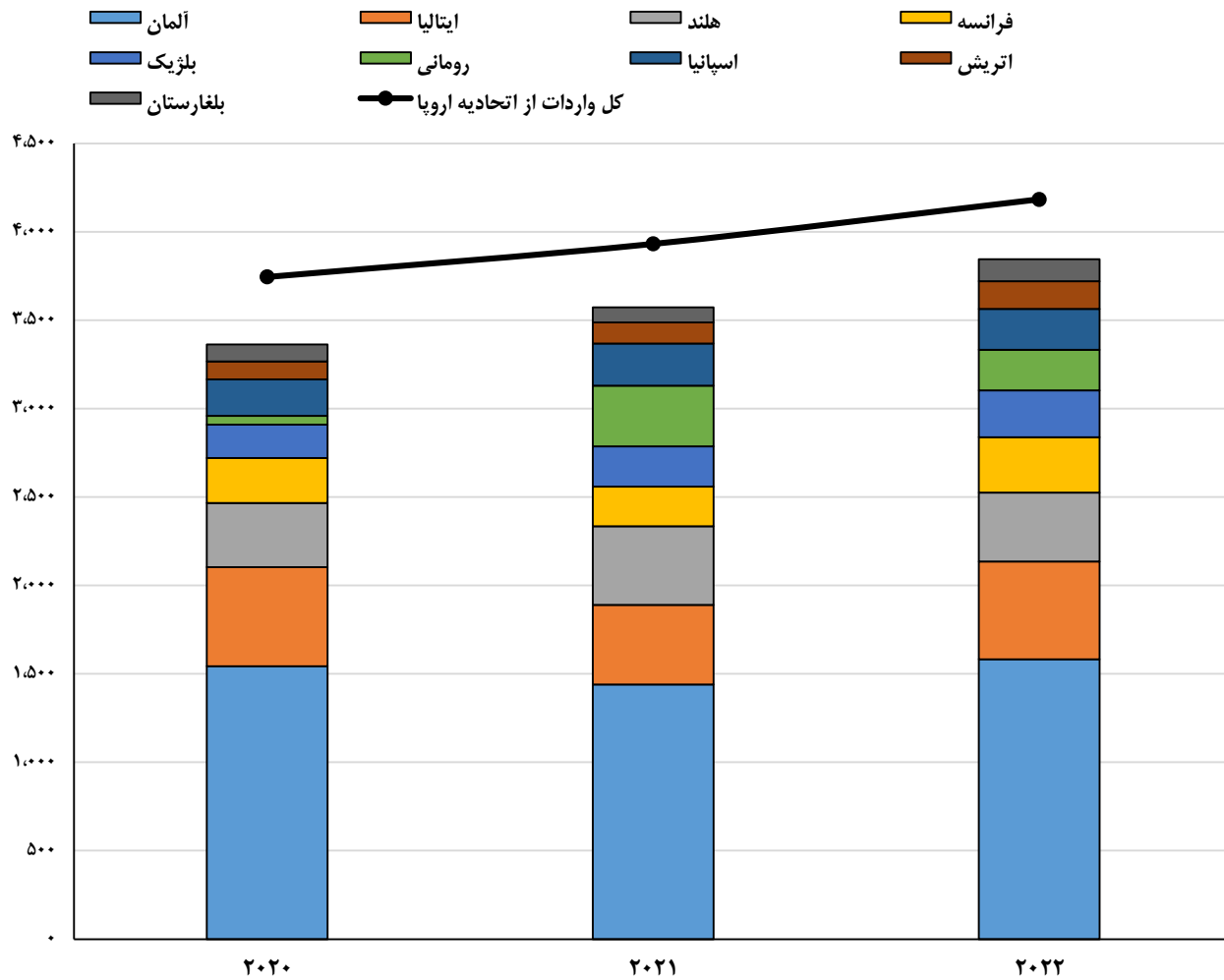

- به دلیل بحران تامین انرژی لازم در منطقه اروپا ناشی شده از تهاجم روسیه به اوکراین و کاهش واردات گاز از روسیه، برخی کشورهای صادرکننده نفت از جمله عربستان سعودی با استفاده از این فرصت، صادرات اقلام نفتی خود را به اتحادیه اروپا در سال ۲۰۲۲ افزایش دادند. صادرات عربستان سعودی در سال مزبور ناشی از افزایش توام مقدار و افزایش قیمت جهانی انرژی، به ۳۶.۳ میلیاردیورو رسید که نسبت به سال ۲۰۲۱ بیش از ۱۳۶ درصد رشد کرد.

- صادرات اقلام نفتی کشورهای برزیل، اندونزی و حتی ترکیه به این اتحادیه نیز طی روند افزایشی در سال ۲۰۲۲ به ترتیب برابر با ۱۰ میلیارد یورو، ۱.۵ میلیارد یورو و ۳.۶ میلیارد یورو بود که بین ۸۱ تا ۷۶۳ درصد نسبت به سال ۲۰۲۱ افزایش یافت.

- ارزش صادرات اقلام نفتی ایران به اتحادیه اروپا در سال ۲۰۲۲ همچنان در سطح کمی باقی ماند و با وجود افزایش ۹۴ درصدی در مقایسه با سال ۲۰۲۱ به ۱۰ میلیون یورو هم نرسید.

ارزش واردات کالایی ایران از اتحادیه اروپا - میلیون یورو

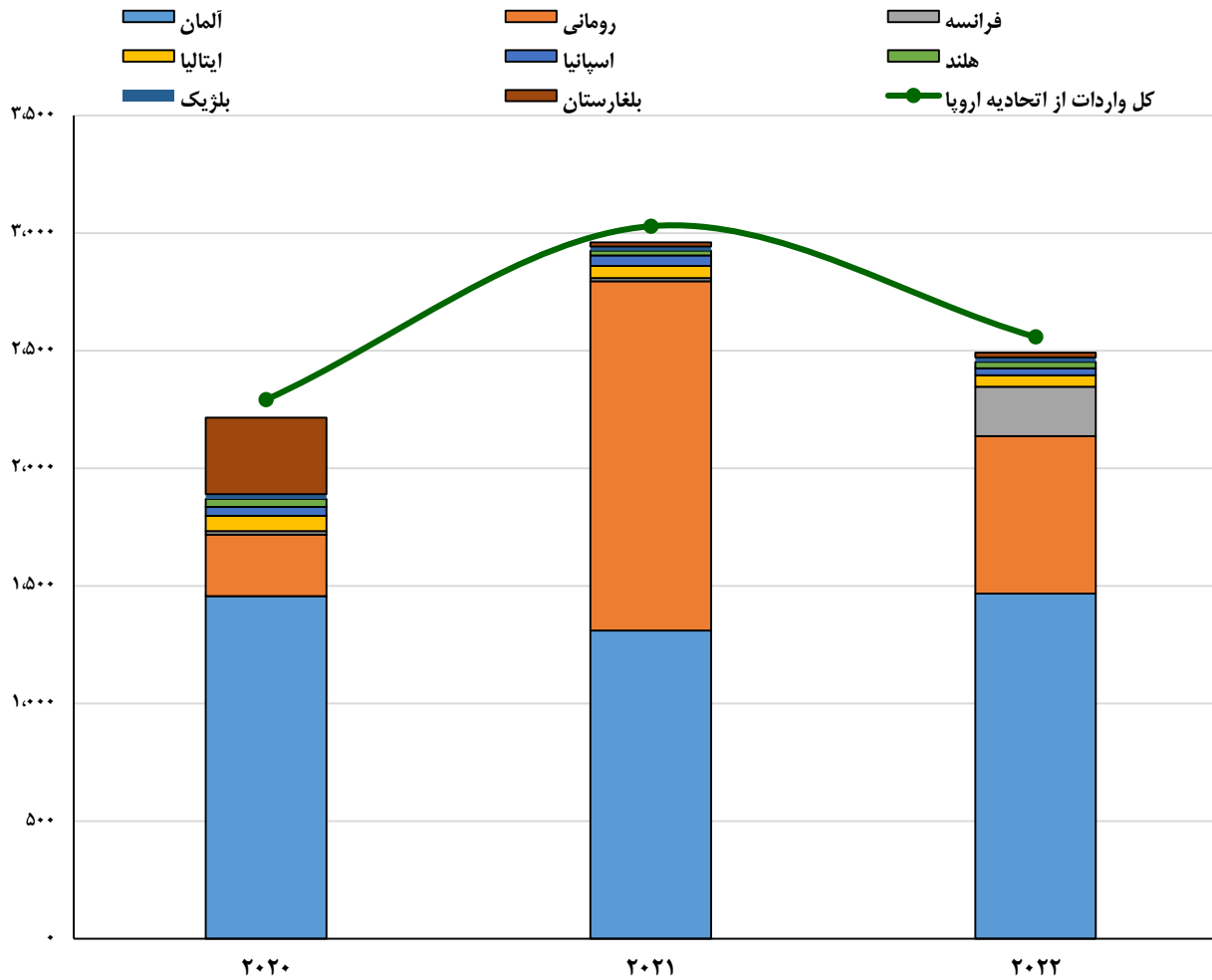

- روند واردات کالایی ایران از اتحادیه اروپا طی سه سال اخیر افزایشی بوده و از ۳.۷ میلیارد یورو در سال ۲۰۲۰ به ۴.۲ میلیارد یورو در سال ۲۰۲۲ نزدیک شده است.

- بررسی تفکیک واردات کالایی ایران از اتحادیه اروپا بر حسب مبادی عمده طی سه سال اخیر نشان می‌دهد که تغییر قابل توجهی در ترکیب مبادی عمده وارداتی صورت نگرفته و همچنان کشورهای آلمان، ایتالیا و هلند در صدر مبادی وارداتی با سهم ۶۰ درصدی از کل ارزش واردات در سال ۲۰۲۲ قرار دارند.

- بالاترین رشد ارزشی واردات ایران در سال ۲۰۲۲ نسبت به سال قبل در میان مبادی منتخب، مربوط به کشورهای فرانسه (۴۰ درصد)، ایتالیا (۲۳ درصد) و بلژیک (۱۶ درصد) و و کمترین رشد نیز مربوط به کشورهای رومانی (منفی ۳۳ درصد) و هلند (منفی ۱۲ درصد) است.

میزان واردات کالایی ایران از اتحادیه اروپا - هزار تن

- روند عمومی مقدار واردات کالایی ایران از اتحادیه اروپا طی سه سال اخیر، با متوسط رشد سالانه ۵.۶ درصد، افزایشی بوده است. در سال ۲۰۲۲ بر خلاف سال ۲۰۲۱، کاهش مقدار واردات از این اتحادیه به میزان ۱۵.۵ درصد و رسیدن به رقم ۲.۵۶ میلیون تن روی می‌دهد. مقایسه افزایش ارزش با مقدار واردات از اتحادیه اروپا، مشابه حوزه صادرات، مبین رشد میانگین قیمت کالاهای مبادلاتی در این حوزه است.

- نسبت مقدار واردات کالایی ایران از اتحادیه اروپا به مقدار صادرات به این اتحادیه در سال ۲۰۲۲، حدود ۴.۷ بوده که به معنی واردات مقداری به مراتب بیشتر در قیاس با مقدار صادرات است.

- با وجود افت مقدار کل واردات کالایی ایران از اتحادیه اروپا در سال ۲۰۲۲، در میان کشورهای بررسی شده، مقدار واردات از کشورهای فرانسه (۱۵ برابر) و آلمان (۱۲ درصد) نسبت به ۲۰۲۱ افزایش داشته است. در همین بازه زمانی، بیشترین افت مقداری واردات مربوط به کشور رومانی (منفی ۵۵ درصد) است.

ترکیب صادرات کالایی ایران به اتحادیه اروپا

چهار گروه کالایی شامل؛ مواد و محصولات شیمیایی با ارزش حدود ۳۱۱ میلیون یورو، محصولات غذایی و حیوانات زنده با ارزش ۲۵۸ میلیون یورو، کالاهای صنعتی طبقه‌بندی شده بر حسب ماده سازنده با ارزش ۲۵۱ میلیون یورو و مواد خام غیرخوراکی به جز سوخت، گروه‌های عمده صادرات کالایی ایران به اتحادیه اروپا طی سال ۲۰۲۲ با مجموع سهم حدود ۷۸ درصدی از کل صادرات ایران به این اتحادیه را تشکیل داده‌اند.

به استثنای دو گروه کالایی محصولات غذایی و حیوانات زنده و گروه نوشیدنی‌ها و دخانیات، در سایر گروه‌ها صادرات ایران به اتحادیه اروپا در سال ۲۰۲۲ با افزایش ارزشی ۱۲ تا ۳۱۱ درصدی در مقایسه با سال ۲۰۲۱، همراه بوده که بالاترین رشد متعلق به گروه روغن‌ها و چربی‌ها و سوخت‌های معدنی است.

ترکیب کالاهای صادراتی ایران به اتحادیه اروپا ۲۲-۲۰۲۱- میلیون یورو

	۲۰۲۱	۲۰۲۲	درصد تغییر	سهم ارزشی ۲۰۲۱ درصد	سهم ارزشی ۲۰۲۲ درصد
کل محصولات	۹۲۱.۴	۱۰۵۵.۴	۱۴.۵	۱۰۰	۱۰۰
مواد شیمیایی و محصولات مرتبط	۲۵۸.۲	۳۱۰.۹	۲۰.۴۱	۲۸.۰	۲۹.۵
محصولات غذایی و حیوانات زنده	۳۱۸.۳	۲۵۷.۹	-۱۹.۰	۳۴.۵	۲۴.۴
کالاهای صنعتی طبقه بندی شده بر حسب ماده سازنده	۱۹۹	۲۵۰.۷	۲۵.۹۸	۲۱.۶	۲۳.۸
مواد خام غیرخوراکی به جز سوخت	۱۰۲.۳	۱۷۱.۷	۶۷.۸۴	۱۱.۱	۱۶.۳
ماشین‌آلات و تجهیزات حمل و نقل	۱۶.۷	۱۸.۷	۱۱.۹۸	۱.۸	۱.۸
محصولات متفرقه صنعتی	۱۴.۴	۱۶.۸	۱۶.۶۷	۱.۶	۱.۶
روغن‌ها و چربی‌های گیاهی و حیوانی و موم‌ها	۳.۵	۱۴.۴	۳۱۱.۴	۰.۴	۱.۴
سوخت‌های معدنی، روان‌کننده‌ها و مواد وابسته	۵.۱	۹.۹	۹۴.۱۲	۰.۶	۰.۹
سایر کالاها و محصولات	۳.۱	۳.۶	۱۶.۱۳	۰.۳	۰.۳
نوشیدنی‌ها و دخانیات	۰.۸	۰.۷	-۱۲.۵	۰.۱	۰.۱

ترکیب واردات کالایی ایران از اتحادیه اروپا

سه گروه کالایی عمده وارداتی ایران از اتحادیه اروپا طی سال ۲۰۲۲ به ترتیب شامل ماشین آلات و تجهیزات حمل و نقل با ارزش ۱.۲۸ میلیارد یورو، مواد شیمیایی با ارزش حدود ۱.۱ میلیارد یورو و محصولات غذایی با ارزش ۸۵۷ میلیون یورو بوده که در مجموع سهم ۷۷ درصدی از کل ارزش واردات ایران از این اتحادیه را تشکیل داده‌اند.

ارزش واردات گروه کالاهای گوناگون از اتحادیه اروپا بین منفی ۱۳ درصد تا مثبت ۱۳۱ درصد در سال ۲۰۲۲ نسبت به سال قبل از آن، رشد داشته که بالاترین افزایش متعلق به واردات روغن‌ها و چربی‌ها و بیشترین کاهش نیز بااستثنای سایر کالاها مربوط به مواد خام غیرخوراکی به جز سوخت است.

ترکیب کالاهای وارداتی ایران از اتحادیه اروپا ۲۲-۲۰۲۱-۲۰۲۱ میلیون یورو

	۲۰۲۱	۲۰۲۲	درصد تغییر	سهم ارزشی ۲۰۲۱ درصد	سهم ارزشی ۲۰۲۲ درصد
کل محصولات	۳۹۳۱.۳	۴۱۸۳.۴	۶.۴	۱۰۰	۱۰۰
ماشین‌آلات و تجهیزات حمل و نقل	۱۱۸۶.۵	۱۲۷۸.۶	۷.۷۶	۳۰.۲	۳۰.۶
مواد شیمیایی و محصولات مرتبط	۱۰۶۷.۵	۱۰۷۰.۶	۰.۲۹	۲۷.۲	۲۵.۶
محصولات غذایی و حیوانات زنده	۷۰۸.۴	۸۵۷.۲	۲۱.۰	۱۸.۰	۲۰.۵
محصولات متفرقه صنعتی	۴۱۹.۱	۴۰۳.۸	-۳.۶۵	۱۰.۷	۹.۷
کالاهای صنعتی طبقه‌بندی شده بر حسب ماده سازنده	۲۱۹.۳	۲۳۶.۶	۷.۸۹	۵.۶	۵.۷
مواد خام غیرخوراکی به جز سوخت	۱۲۱.۱	۱۱۴.۶	-۵.۴	۳.۱	۲.۷
سایر کالاها و محصولات	۱۱۵.۹	۱۰۰.۷	-۱۳.۱۱	۲.۹	۲.۴
نوشیدنی‌ها و دخانیات	۶۸.۶	۷۱.۱	۳.۶	۱.۷	۱.۷
روغن‌ها و چربی‌های گیاهی و حیوانی و موم‌ها	۱۷.۶	۴۰.۶	۱۳۰.۷	۰.۴	۱.۰
سوخت‌های معدنی، روان‌کننده‌ها و مواد وابسته	۷.۸	۱۰	۲۸.۲	۰.۲	۰.۲

- تجارت کالایی ایران با اتحادیه اروپا از وضعیت مطلوبی برخوردار نیست و روند صادرات و واردات واقعی نشان از تضعیف عمومی آن طی سالهای اخیر دارد، در حالی که سایر اقتصادهای در حال توسعه از بازار اتحادیه اروپا هم در راستای تامین نیازهای تکنولوژیکی، ماشین آلات و تجهیزات و هم صادرات کالاها به خوبی استفاده می کنند.
- طی سال ۲۰۲۲، به دلیل اختلالات در زنجیره تامین جهانی و تهاجم روسیه به اوکراین شاهد افزایش قابل توجه قیمت کالاهای مبادلاتی به ویژه در حوزه انرژی در جهان بودیم که برخی اقتصادها از جمله عربستان سعودی توانستند منافع ارزی معناداری در حوزه صادرات نفتی به اتحادیه اروپا کسب کنند، در حالی که ایران به علت تحریمها نتوانست از این بازار حتی در سطحی مشابه اقتصادهای غیرصادرکننده نفتی هم استفاده کند.
- علاوه بر سطح پایین تجارت، ترکیب کالاهای مبادلاتی ایران با اتحادیه اروپا نیز محدود به برخی گروهها و تا حدودی متمرکز بوده و طی سالهای اخیر تغییری در ترکیب و تنوع گروههای صادراتی و وارداتی صورت نگرفته است.